

جرم زنا

در رویه دادگاهها

گروه پژوهشی
انتشارات چراغ دانش

فهرست کلی

۹	معرفی جرم زنا.....
۲۳	جرم زنا در آرای دیوانعالی کشور.....
۲۹۱	جرم زنا در آرای دادگاههای بدوی و تجدیدنظر.....
۲۹۹	جرم زنا در نشست های قضایی.....
۳۱۵	جرم زنا در نظریات مشورتی.....
۳۲۹	جرم زنا در قوانین و مقررات.....
۳۳۳	بخش چهارم - شرایط و موانع مسئولیت کیفری.....
۳۳۸	بخش پنجم - ادله اثبات در امور کیفری.....
۳۵۱	منابع و مآخذ.....

فهرست جزئی

۹	فصل اول - معرفی جرم زنا.....
۱۱	مبحث اول: تعریف زنا.....
۱۳	مبحث دوم: شرایط تحقق زنا.....
۱۴	مبحث سوم: انواع زنا.....
۱۴	الف) زنا با محارم نسبی:
۱۴	ب) زنا به زور.....
۱۵	ج) زنا محصن و محصنه.....
۱۵	د) زنا غیرمحصنه.....
۱۶	مبحث چهارم: راههای اثبات زنا.....
۱۷	مبحث پنجم: مجازات زنا.....
۱۷	الف) مجازات اعدام.....
۱۷	ب) مجازات سنگسار برای اعدام.....
۱۷	ج) مجازات شلاق برای زنا.....
۱۹	مبحث ششم: تشریفات رسیدگی به جرم زنا.....

- گفتار اول: صلاحیت مراجع قضائی در رسیدگی به جرم زنا..... ۱۹
- گفتار دوم: طریقه تقدیم شکوائیه و هزینه‌های قانونی آن..... ۲۰
- گفتار سوم: تقدیم دادخواست برای جبران ضرر و زیان و خسارات..... ۲۱
- جرم زنا در آرای دیوانعالی کشور..... ۲۳**
- مبحث اول: آرای وحدت رویه دیوان عالی کشور..... ۲۵
۱. صلاحیت دادگاه کیفری یک در زناى غير محصن..... ۲۵
۲. مرجع تجدیدنظر جرائم انتسابی، زناى محصنه و محصن..... ۲۹
- مبحث دوم: آرای اصراری دیوان عالی کشور..... ۳۶
۱. زناى به عنف..... ۳۶
۲. زناى با محارم و تأثیر گذشت..... ۷۶
۳. محصنه بودن زانیه..... ۸۹
۴. زناى موجب حد..... ۹۶
۵. شرایط احصان..... ۱۰۶
۶. زناى به عنف..... ۱۱۵
۷. زناى به عنف با محارم..... ۱۲۳
- مبحث سوم: آرای شعب دیوان عالی کشور..... ۱۲۹
۱. رابطه نامشروع و ورود به عنف به منزل..... ۱۲۹
۲. ادله اثبات زنا..... ۱۳۴
۳. علم قاضی..... ۱۳۷
۴. ضرورت حضور دادستان یا نماینده وی در جلسه دادگاه..... ۱۴۱
۵. صلاحیت محاکم در رسیدگی به رابطه نامشروع مادون زنا..... ۱۴۳
۶. صلاحیت دادگاه کیفری استان..... ۱۴۵
۷. زناى به عنف و آدم‌ربایی..... ۱۵۰
۸. شبهه در حد زنا..... ۱۵۳
۹. عدم پرداخت ارش البکاره در زناى با رضایت طرفین..... ۱۵۵
۱۰. عدم تأثیر ازدواج با شاکیه بعد از زناى غیرمحصن در سقوط حد..... ۱۵۷
۱۱. محکومیت شاکی به حد زنا..... ۱۶۰
۱۲. اقرار کمتر از حد نصاب به زنا..... ۱۶۴

۱۶۷.....	۱۳. قرائن در زناى به عنف
۱۷۰.....	۱۴. قرائن در وقوع زناى به عنف
۱۷۲.....	۱۵. مخدوش بودن رأى به دليل نقص تحقیقات.....
۱۷۶.....	۱۶. وقوع شبهه در تحقق زنا.....
۱۸۱.....	۱۷. مصداق عدم امکان تعیین اشد مجازات.....
۱۸۵.....	۱۸. انکار پس از اقرار.....
۱۸۷.....	۱۹. عدم تناسب مجازات.....
۱۸۸.....	۲۰. عدم ارش البکاره برای زناى غیر عنف.....
۱۹۰.....	۲۱. زندگى مشترک بدون علقه زوجیت.....
۱۹۲.....	۲۲. اقرار کمتر از چهار مرتبه در اثبات زنا.....
۲۰۰.....	۲۳. صدور کیفرخواست در رابطه نامشروع و عمل منافی عفت.....
۲۰۲.....	۲۴. تعدد مادی زنا و روابط نامشروع با چند نفر.....
۲۰۳.....	۲۵. عدم تحقق شرایط احصان.....
۲۰۵.....	۲۶. عدم جمع زناى به عنف نسبت به یک طرف با رابطه توأم با رضایت و مادون زنا نسبت به طرف دیگر.....
۲۱۷.....	۲۷. لزوم وحدت اتهام طرفین در رابطه جنسی با رضایت.....
۲۲۱.....	۲۸. مرجع قضایی صالح در رسیدگی به جرم رابطه نامشروع کمتر از زنا.....
۲۲۴.....	۲۹. مرجع قضایی صالح در رسیدگی به جرم زنا با محارم سببی.....
۲۲۴.....	۳۰. زناى با پدر شوهر از حیث قانونی زناى با محارم تلقی نگردیده و خارج از صلاحیت دادگاه کیفری استان است.....
۲۲۶.....	۳۱. حد نصاب اقرار شرعی.....
۲۳۲.....	۳۲. اعتبار اقرار.....
۲۳۴.....	۳۳. لزوم حضور وکیل در رسیدگی به اتهام زناى به عنف.....
۲۳۷.....	۳۴. ضرورت حضور دادستان یا نماینده وی در جلسه.....
۲۵۰.....	۳۵. ضرورت حضور دادستان در جلسه دادگاه کیفری استان.....
۲۵۶.....	۳۶. عدم امکان اختلاف بین دادگاه کیفری استان و دادسرا.....
۲۵۸.....	۳۷. خروج از احصان.....
۲۷۶.....	۳۸. زناى غیر محصنه.....

۳۹۹	وقوع شبهه در حد زنا
۲۸۴	مرجع قضایی صالح در رسیدگی به زناى غيرمحسن و غير محصنه بدون عنف
۲۸۶	علم قاضى
۲۹۱	جرم زنا در آرای دادگاههای بدوی و تجدیدنظر
۲۹۳	۱. مطالبه ارش البکاره و خسارات معنوی
۲۹۹	جرم زنا در نشست های قضایی
۳۰۱	۱. ازدواج مجدد زوجه با وجود علقه زوجیت
۳۰۲	۲. تعقیب کیفری زانی بر اساس شکایت ترک انفاق
۳۰۳	۳. افترا به زوجه از طریق انتساب عدم بکارت به زوجه و ماده ۱۴۵ قانون مجازات اسلامی
۳۰۴	۴. صلاحیت دادگاه کیفری استان
۳۰۶	۵. صلاحیت دادگاه کیفری استان در مورد جرم زناى محصنه و رابطه نامشروع
۳۰۷	۶. صلاحیت دادگاه کیفری استان در مورد زناى غير محسن
۳۰۸	۷. مجازات در اقرار کمتر از چهار بار زنا
۳۱۰	۸. زناى با محارم
۳۱۱	۹. زناى محصنه
۳۱۱	۱۰. تعقیب کیفری زانی بر اساس شکایت ترک انفاق
۳۱۵	جرم زنا در نظریات مشورتی
۳۱۷	۱. پرداخت ارش بکارت به زانیه
۳۱۷	۲. تخفیف تعزیر در زنا
۳۱۸	۳. توبه و تأثیر آن در حد زنا
۳۱۸	۴. قتل زانی و زانیه به وسیله شوهر
۳۱۹	۵. ترک انفاق طفل متولد از زنا
۳۱۹	۶. خلوت با نامحرم
۳۲۱	۷. اعتبار شرعی اقرار
۳۲۲	۸. جماع با میت
۳۲۳	۹. مجازات در یک بار اقرار به زنا
۳۲۵	۱۰. حد زنا
۳۲۵	۱۱. ورود غیرمجاز و زنا

۳۲۶.....	۱۲. تعداد اقرار در جرم زناى به عنف.....
۳۲۶.....	۱۳. اثبات زنا در صورت عدم بينه.....
۳۲۶.....	۱۴. ترك انفاق طفل متولد از زنا.....
۳۲۷.....	۱۵. دادگاه بخش و جرائم در صلاحيت دادگاه كيفرى.....
۳۲۸.....	۱۶. مرجع رسيدگى به جرم معاونت در ارتكاب زنا يا لواط.....
۳۲۹	جرم زنا در قوانين و مقررات.....
۳۳۱.....	از قانون مجازات اسلامى مصوب ۱۳۹۲.....
۳۳۱.....	بخش دوم- جرائم موجب حد.....
۳۳۳.....	بخش چهارم- شرايط و موانع مسئوليت كيفرى.....
۳۳۸.....	بخش پنجم- ادله اثبات در امور كيفرى.....
۳۵۱.....	منابع و مآخذ.....

فصل اول

معرفی جرم زنا

مبحث اول: تعریف زنا

زنا در لغت به معنی آمیزش از راه نامشروع است؛ به عبارت دیگر، به نزدیکی بین زن و مرد (شامل آمیزش جنسی مهبل و مقعدی) بدون ازدواج اطلاق می‌شود؛ یعنی مرد و زن نامحرمی بی‌آنکه عقد دائم یا موقت بخوانند با هم از راه جلو یا پشت نزدیکی نمایند و دخول صورت بگیرد؛ یعنی آلت مرد در آلت زن یا مقعد داخل گردد و دخول هم به مقدار ختنه‌گاه صورت بگیرد. اگر نزدیکی و دخول صورت نگیرد، به آن زنا نمی‌گویند؛ بنابراین هرچند لمس و یا دیدن بدن دختر نامحرم، حرام است؛ اما حکم زنا را ندارد و حد زنا جاری نمی‌شود. مردی که مرتکب زنا شده است را «زانی» و زن زناکار را «زانیه» می‌خوانند.^۱

در قانون مجازات اسلامی زنا چنین تعریف شده است:

مطابق ماده ۲۲۱ ق.م.ا: «زنا عبارت است از جماع مرد و زنی که علقه زوجیت بین آن‌ها نبوده و از موارد وطی به شبهه نیز نباشد.» زنا محصنه نیز در ماده ۲۲۵ ق.م.ا. جرم انگاری گردیده است. مطابق ماده ۲۲۵: «حد زنا برای زانی محصن و زانیه محصنه رجم است. در صورت عدم امکان اجرای رجم با پیشنهاد دادگاه صادرکننده حکم قطعی و موافقت رئیس قوه قضائیه چنانچه جرم با بینه ثابت شده باشد، موجب اعدام زانی محصن و زانیه محصنه است و در غیر این صورت موجب صد ضربه شلاق برای هریک می‌باشد.»

شرایط احصان نیز در ماده ۲۲۶ ق.م.ا ذکر شده است: «احصان در هریک از مرد و زن به نحو زیر محقق می‌شود:

۱. محمد محسنی دهکلانی، *تحلیلی فقهی بر ماهیت زنا*، فصلنامه فقه و مبانی حقوق، سال چهارم، شماره ۱۲، ص ۱۹۸.

الف) احسان مرد عبارت است از آنکه دارای همسر دائمی و بالغ باشد و درحالی که بالغ و عاقل بوده از طریق قُبُل با وی در حال بلوغ جماع کرده باشد و هر وقت بخواهد امکان جماع از طریق قُبُل را با وی داشته باشد.

ب) احسان زن عبارت است از آنکه دارای همسر دائمی و بالغ باشد و درحالی که بالغ و عاقل بوده، با او از طریق قُبُل جماع کرده باشد و امکان جماع از طریق قُبُل را با شوهر داشته باشد.»

مطابق قانون مجازات اسلامی، مجازات زناى محصنه اعدام و زناى غيرمحصنه صد ضربه شلاق خواهد بود. قابل ذکر است جماع با میت نیز «زنا» تلقی می‌گردد.

مبحث دوم: شرایط تحقق زنا

این جرم زمانی توسط مرد و زن ارتکاب می‌یابد که هر دو بالغ و عاقل و مختار باشند و نسبت به حکم و موضوع آن نیز آگاه باشند؛ بنابراین چنانچه یک طرف از زن و مرد از تحقق آن آگاهی نداشته باشد و یا علم به حرمت مباشرت جنسی حرام نداشته باشد، محکوم به مجازات حد نمی‌شود و تنها طرفی که از حکم و موضوع آگاه باشد محکوم به حد می‌شود.

مبحث سوم: انواع زنا

با توجه به مباحث فوق و برحسب اینکه شرایط زانی و زانیه چگونه باشد، چهار نوع زنا در فقه و حقوق ایران تعریف شده است:

الف) زنا با محارم نَسَبی:

محارم نَسَبی کسانی هستند که انسان به علت هم‌خونی با آن‌ها محرم است. برای نمونه: مادر، خواهر، دختر، دختر خواهر، دختر برادر، عمه و یا خاله برای مرد و برادر، پدر، دایی و عمو برای زن از محارم سببی محسوب می‌شوند. در نتیجه زنا با محارم به معنای آن است که مثلاً یک مرد با یکی از زن‌هایی که جزو محارم نَسَبی وی هستند و ازدواج کردن با آنان ممنوع (حرام) است، مرتکب این گناه شود. زنا با محارم به معنای آن است که مثلاً مردی با یکی از زن‌هایی که جزو محارم وی هستند و ازدواج کردن با آنان ممنوع (حرام) است، زنا کند مانند مادر، خواهر، دختر، دختر خواهر، دختر برادر، عمه و یا خاله.

ب) زنا با زور

زنا با زور یا زنا با عنف، با زور و اجبار و تجاوز همراه است؛ مثلاً زنی به این عمل راضی نباشد و مرد با زور و ارباب و تهدید با او نزدیکی کند. هرگاه کسی به زنی که راضی به هم‌بستر شدن با او نباشد در حال بیهوشی، خواب یا مستی تجاوز کند رفتار او در حکم زنا با عنف است. در زنا از طریق اغفال و فریب دادن دختر نابالغ یا از طریق ربایش، تهدید و یا ترساندن زن اگرچه موجب تسلیم شدن او شود نیز حکم زنا با عنف جاری است.

زنا با عنف به معنای آن است که مثلاً زنی به عمل زنا راضی نباشد و مرد با زور و ارباب و تهدید با او زنا کند.

همچنین هرگاه کسی با زنی که راضی به زنا با او نباشد در حال بیهوشی، خواب یا مستی زنا کند رفتار او در حکم زنا با عنف است.

در زنا از طریق اغفال و فریب دادن دختر نابالغ یا از طریق ربایش، تهدید و یا ترساندن زن اگرچه موجب تسلیم شدن او شود نیز حکم فوق جاری است.

ج) زناى محصن و محصنه

زناى محصنه به معنای آن است که شخص زناکننده دارای همسر دائمی باشد به گونه‌ای که هرگاه بخواهد با همسر خود نزدیکی کند مانعی در کار نباشد و با این حال تن به این گناه داده باشد. به زبان ساده‌تر اگر یک زن متأهل زنا کند، به فعل رخ داده زناى محصنه گفته می‌شود و اگر زانی مرد باشد زناى محصن گفته می‌شود. البته اموری از قبیل مسافرت، حبس، حیض، نفاس، بیماری مانع از مقاربت یا بیماری‌ای که موجب خطر برای طرف مقابل می‌گردد مانند ایدز و سفلیس، زوجین را از احصان خارج می‌کند. به‌عنوان مثال اگر چنانچه زنی در هنگام غیاب شوهرش (مثلاً به یک مسافرت طولانی رفته است)، با فرد دیگری زنا کند، در حکم محصنه نیست.

زناى محصن و محصنه به معنای آن است که شخص زنا کننده دارای همسر دائمی باشد به گونه‌ای که هرگاه بخواهد با همسر خود نزدیکی کند مانعی در کار نباشد و با این حال تن به زنا داده باشد.

اگر یک زن متأهل زنا کند، به زناى آن شخص زناى محصنه گفته می‌شود و اگر زانی مرد باشد زناى محصن گفته می‌شود.

د) زناى غیر محصنه

به زناىی گفته می‌شود که شخص زناکار (زن یا مرد) فاقد همسر و مجرد باشد و به اختیار خود رابطه جنسی برقرار کرده باشد و یا شرایط احصان برای زن و مرد وجود نداشته باشد. به زبان ساده‌تر به زناى شخص مجرد، زناى غیر محصنه گفته می‌شود.

به زناىی گفته می‌شود که شخص زناکار (زن یا مرد) فاقد همسر و مجرد باشد و به اختیار خود زنا کرده باشد. به زبان ساده‌تر به زناى شخص مجرد، زناى غیر محصنه گفته می‌شود.

مبحث چهارم: راه‌های اثبات زنا

دو راه برای اثبات زنا عبارت است از:

الف) اثبات با اقرار خود فرد

ب) اثبات با شهادت چهار نفر.

الف) در مورد اثبات با اقرار خود شخص، می‌بایست شرایط عمومی اقرار وجود داشته باشد، این شرایط عبارت‌اند از: بلوغ، عقل، اختیار و آزاد بودن خود فرد علاوه بر این لازم است که فرد چهار مرتبه در نزد قاضی (و نه مثلاً پلیس یا هر فرد دیگری) اقرار نماید.

ب) راه دوم اثبات، شهادت چهار نفر شاهد مرد عادل به دیدن عمل است و اگر سه مرد و دو زن عادل هم شهادت دهند کافی است و جرم ثابت می‌شود. شهادت‌ها باید به نحو یکسان شهادت باشند به این صورت که ما دیدیم که همانند دخول میل در مکمله این امر حاصل شده است پس شهادت غیر مسلمان کافی نیست.

علاوه بر این دو راه، علم قاضی نیز از جمله ادله اثبات قاضی محسوب می‌گردد. طبق ماده ۱۲۰ قانون مجازات اسلامی یکی از شرایط اثبات این جرم، علم قاضی است که از طریق متعارف حاصل می‌شود؛ بنابراین در صورتی که زنا با فیلم‌برداری اثبات شود و قاضی یقین به زنا پیدا کند نیز حکم به مجازات صادر می‌شود. امارات می‌توانند طریق متعارف برای علم قاضی باشند.